

Definice

Feminismus

Ženské hnutí je asi stejně tak nejednoznačný pojem jako *feminismus*. Tento pojem zastupuje nesmírně rozmanité spektrum, velmi heterogenní oblast témat, cílů a strategií. Vedle produktivního oboustranného doplňování také obsahuje velmi zřetelné protipóly a někdy i nepřehlédnutelné interní rozpory.

Nancy Cott nabízí třídílnou „pracovní definici“ (cit. in: Lønna, Elisabeth (2004): *Waves in the History of Feminism*, in: Christensen, Hilda/ Halsaa, Beatrice/ Saarinen, Aino (Hrsg.): *Crossing Borders. Re-Mapping Women's Movement at the Turn of the 21st century*, Odense, s. 41-58), která mimo jiné říká:

- „Za prvé, feminismus se staví proti hierarchii na základě pohlaví, ve které má převahu jedno pohlaví nad druhým.
- Za druhé, feminismus vychází z toho, že role žen byla sociálně vykonstruována, tedy vytvořena společností – nepochází z přírody nebo od Boha.
- Za třetí, feminismus v sobě obsahuje tezi, podle níž ženy představují sociální seskupení, a to implikuje určitou identifikaci s touto skupinou, které se říká „ženy“.

Z této „pracovní definice“ lze vyčíst centrální faktory tohoto hnutí jako je boj proti diskriminaci na základě pohlaví nebo odpor proti tradičním rolím obou pohlaví. Zároveň vyvstává centrální otázka, kdo vlastně jsou aktérky tohoto hnutí, které se identifikují se skupinou žen a proč dochází k této identifikaci možná jen „do určité míry“.

Ženy – a politika zrovnoprávnění

Cílem institucionalizované ženské politiky je prosadit rovnoprávnou účast žen na rozvoji společnosti. Ženská politika a politika zrovnoprávnění se zpravidla používají jako synonyma. Politika zrovnoprávnění obsahuje všechny politické strategie, opatření, programy atd., které slouží prosazování rovného postavení žen a mužů.

Podpora žen

Podpora žen označuje vytváření a nabídku zvláštních opatření na podporu žen. Pojem „podpora žen“ je již několik let kritizován ze strany feministických představitelk v tom smyslu, že vsugerovává tezi, že ženy vykazují jisté deficity a tyto deficity by se měly odstraňovat. Implicitně tak vzniká jistý „mužský“ rozměr. Speciální opatření na podporu žen se kvůli jejich strukturnímu znevýhodňování ukazují jako smysluplná, například zřizování ženských kvót, posilování kompetencí a schopnosti prosazovat se pomocí kurzů dalšího vzdělávání atd. Především v oblasti spolupráce na politickém rozvoji, kde dochází k podpoře specifických projektů pro ženy, ženských iniciativ a ženských organizací, mají jak autonomní, tak také integrativní přístupy podpory žen již dlouholetou tradici. Nástroje podpory žen je možné využívat v organizacích interně a externě. Interní podpora žen funguje v rámci personální politiky, externí podpora žen se zabývá podporou v politických kruzích.

Gendrová demokracie

Gendrová demokracie je pro Nadaci Heinricha Bölla politickým cílem, společenskou vizí a zároveň principem organizace. Gendrová demokracie označuje vztah mezi pohlavími bez závislosti nebo dominance. Cílem je demokratické uspořádání společnosti, tedy zastoupení občanek a občanů na základě zohlednění rozdílných výchozích podmínek a potřeb v jejich rozmanitosti. Demokratických vztahů můžeme dosáhnout tehdy, když je možné rovnoprávně využívat přístupů žen a mužů na všech úrovních, tedy na úrovni společenské, politické, sociální, ekonomické a kulturní. Gendrová demokracie implikuje stejnou participaci žen a mužů v politice, ve veřejném životě a v hospodářství, rozšíření a zajištění spravedlivého nového rozdělení společenské práce mezi ženy a muže a její nové ohodnocení a také odstranění a prevenci autoritářských a násilnických struktur mezi pohlavími.

Gender diversity

Gender diversity označuje průřezovost, tedy spojení kategorie genderu s jinými společensko-politickými relevantními sociálními diferenciačními kategoriemi (například věk, etnický původ, sexuální orientace, náboženské vyznání, tělesná vybavenost, Východ/Západ, třída, vrstva nebo prostředí). Empirická zkoumání týkající se souhry různých kategorií jsou v německy mluvícím výzkumu ohledně žen a pohlaví teprve ve svých začátcích.

Gender mainstreaming

Gender mainstreaming označuje gendrově politickou strategii Evropské unie na realizaci zrovnoprávnění a rovných příležitostí žen a mužů. Gender mainstreaming se týká (re) organizace, zlepšení, rozvoje a vyhodnocení rozhodovacích procesů ve všech politických oblastech a také ve všech pracovních oblastech dané organizace. Znamená uznání pohlaví jako strukturní kategorie, její systematickou integraci do všech politických koncepcí a opatření a její využití pro zrovnoprávnění žen a mužů. Gender mainstreaming je koncipován jako dvojitá strategie, což znamená, že vedle opatření, která se týkají obou pohlaví, se využívají také nástroje na podporu žen. V rámci gender mainstreamingu a jiných gendrových strategií pro zrovnoprávnění se gender využívá jako analytická kategorie, a tím je také uznána jako strukturetvorná kategorie. Znamená to zaměření na uspořádání vztahů mezi pohlavími, jejich rámcové podmínky a také změnu stávajících gendrově specifických mocenských struktur.

Mužská politika

Mužská politika jako pojem byla do veřejné diskuse včleněna jako protiváha a doplněk k ženské politice gendrově politicky angažovanými muži teprve v posledních letech. Představuje gendrově politické aktivity a diskuse se zaměřením na „mužské“ přístupy. Jde o mužské role a vzory a jejich dopady na politiku a společenské vztahy mezi pohlavími, o vize o „jiném životě“, který je takto mužům mimo tradiční role jednotlivých pohlaví umožněn (například aktivní otcovství a rovnoprávná partnerství). S tímto pojmem se pojí představa, že gendrově demokratická gendrová politika potřebuje politické postoje a přístupy žen i mužů.